

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นดังนี้

1. ประเภทและแบบการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ
4. เครื่องมือวิจัยและวิธีการสร้าง
5. การรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ประเภทและแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) แบบการสุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่ม (Random Assignment) มีการสุ่มกลุ่มเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม วัดผลก่อนและหลังการทดลอง (Randomized Pretest-Posttest Control Group Design) มีแบบการวิจัย ดังนี้ (สุทธิศักดิ์ และวิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์ 2553: 327)

ตารางที่ 3.1 แสดงแบบการวิจัย

Representative sample	Pretest	Treatment	Posttest
E	T ₁	X ₁	T ₂
C	T ₁	X ₂	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

E	แทน	กลุ่มทดลอง (Experiment group)
C	แทน	กลุ่มควบคุม (Control group)
T ₁	แทน	การวัดผลก่อนการทดลอง (Pretest)
T ₂	แทน	การวัดผลหลังการทดลอง (Posttest)
X ₁	แทน	การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน
X ₂	แทน	การใช้ชุดการให้ข้อเสนอแนะ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

การวิจัยในครั้งนี้ประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร จำนวน 12 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 45 คน รวมประชากร 540 คน

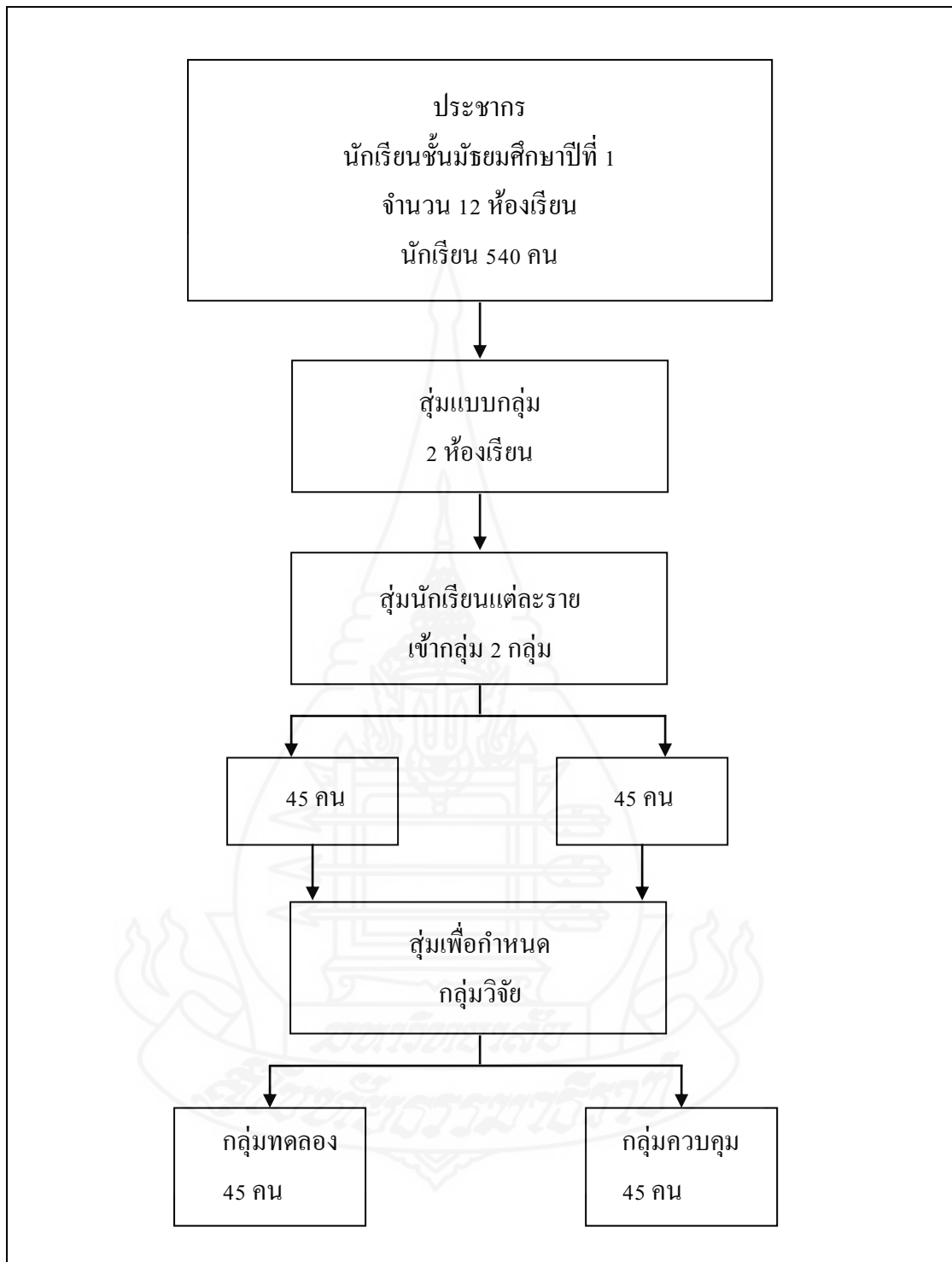
2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนจากประชากรดังกล่าว จำนวน 90 คน มีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

2.2.1 การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เป็นการสุ่มนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน 2 ห้องเรียน ได้นักเรียนจำนวน 90 คน เพื่อเป็นตัวแทนของประชากร

2.2.2 การสุ่มเข้ากลุ่ม (Random Assignment) เป็นการสุ่มนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแต่ละรายเข้ากลุ่มวิจัย 2 กลุ่ม ได้นักเรียนกลุ่มละ 45 คน

2.2.3 การสุ่มเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยจับสลากนักเรียนเข้ากลุ่มวิจัย เป็นกลุ่มทดลองได้จำนวนนักเรียน 45 คน หนึ่งกลุ่ม และเป็นกลุ่มควบคุมได้จำนวนนักเรียน 45 คนอีกหนึ่งกลุ่ม ขั้นตอนการกำหนดกลุ่มวิจัยแสดงด้วยภาพ ดังนี้

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการกำหนดกลุ่มวิจัย

3. ตัวแปรและนิยามปฏิบัติการ

3.1 ตัวแปร ที่ศึกษาในการวิจัยนี้ประกอบด้วย

3.1.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1) การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน

2) การใช้ชุดการให้ข้อเสนอแนะ

3.1.2 ตัวแปรตาม คือ จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน

3.2 นิยามปฏิบัติการ

3.2.1 ชุดกิจกรรมแนะแนว สมร ทองดี และปราณี รามสูต (2545: 11) ให้ความหมาย กิจกรรมแนะแนวว่า เป็นประมวลประสบการณ์ทุกรูปแบบ ที่จัดให้หรือสนับสนุนให้ผู้รับบริการแต่ละคน แต่ละกลุ่มได้ปฏิบัติ หรือ ได้มีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้รับบริการบรรลุเป้าหมาย ในการพัฒนา สร้างเสริม ป้องกันและแก้ไขปัญหา ทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ ส่วนตัวและสังคม จากความหมายของกิจกรรมแนะแนวดังกล่าว คณะจารย์และนักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย แขนงวิชาแนะแนวสาขาวิชาศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปี การศึกษา 2545 ได้กำหนดให้ชุดกิจกรรมแนะแนวมีความหมายว่า “ชุดกิจกรรมแนะแนว คือ เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบด้วย กิจกรรมแนะแนวหลาย ๆ กิจกรรมที่นำมารวมกันเข้าอย่างเป็นระบบตามเป้าหมาย และขอบข่ายของการแนะแนว โดยชุดกิจกรรมแนะแนวประกอบด้วย 1) คู่มือผู้ให้บริการซึ่งมีคำชี้แจงและการเตรียมตัวของผู้ให้บริการ 2) คู่มือผู้ให้บริการซึ่งมี ใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลัง 3) สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรม

3.2.2 จิตสำนึก หมายถึง ภาวะที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้สึก ความคิดของจิตในการตระหนักถึงการเรียนรู้ของนักเรียน เกิดจากวิธีการกระตุ้นให้ตื่นตัวเพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นและวิธีการแก้ไข ตลอดจนการฝึกปฏิบัติให้เกิดการสืบค้นหาองค์ความรู้อันจะเกิดประโยชน์ต่อตนเองต่อไป จิตสำนึกต่อการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1) ความมีวินัยในการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญอกงามแก่ตนเองและผู้อื่น ได้แก่ เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของครู สนใจและตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน มีสมาธิจดจ่อกับการเรียน วางแผนการเรียนล่วงหน้า ใช้เวลาให้คุ้มค่ากับการเรียนในแต่ละวัน อดทนและมุ่งมั่นกับสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อการเรียน

2) **ความกระตือรือร้นในการเรียน** หมายถึง ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เอาใจใส่และตั้งใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน หาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับตนเอง อยู่เสมอ ทำงานอย่างกระปรี้กระเปร่า ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ได้แก่ ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายทันที เมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียนรีบถามครู ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของคนอยู่เสมอ ยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่น อาสาช่วยงานส่วนรวมเมื่อครูต้องการ คำนึงถึงอนาคตการเรียนโดยไม่ดำเนินชีวิตไปวันวัน

3) **ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน** หมายถึง ลักษณะการกระทำที่แสดงออกถึงความพยายามพยายามด้านการเรียน ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างแน่วแน่ มีความพยายามที่จะทำงานทุกอย่างให้สำเร็จ ได้แก่ ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อ ทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน ส่งงานหรือการบ้านได้ตามเวลาที่กำหนด ทบทวนบทเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ครูสอน กำหนดเป้าหมายในการเรียนไว้ชัดเจน

3.2.3 ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง ความสนใจ ความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม ละเอียดยรอบคอบ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านการเป็นผลดีและผลเสีย ทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น รับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

1) **ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน** หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน ได้แก่ เข้าเรียนและเลิกเรียนตามเวลา ตั้งใจเรียนไม่คุยหรือเล่นระหว่างที่ครูสอน มีอุปกรณ์การเรียนครบ จดบันทึกเนื้อหาขณะที่ครูสอน ไม่สร้างปัญหารบกวนเพื่อนร่วมห้อง ไม่ทำกิจกรรมอื่นใดในชั่วโมงเรียน

2) **ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน** หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน ได้แก่ มาถึงโรงเรียนทันเวลาที่กำหนด เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต หากขาดเรียนไปมีการติดตามงานหรือการบ้านจากเพื่อน ให้ความร่วมมือการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย เลือกคบเพื่อนที่สนใจใฝ่เรียนรู้

3) **ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน** หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน ได้แก่ แบ่งเวลาสำหรับการเรียนและงานบ้าน ศึกษาบทเรียนล่วงหน้า ทำการบ้านให้เสร็จด้วยตนเอง เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบ จัดตารางเรียนให้พร้อมทุกวัน พักผ่อนให้เพียงพอและไม่นอนดึก

3.2.4 ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ หมายถึง เครื่องมือทางการแนะแนวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมุ่งเน้นพัฒนาจิตสำนึกและความ

รับผิดชอบต่อการเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนว 14 กิจกรรมรวมกันเป็นชุด ในแต่ละกิจกรรมใช้หลักการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้เลือกวิธีการจัดกิจกรรมโดยใช้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experiencing learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (group process learning) ซึ่งการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นั้นมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมที่จะกระตุ้นความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยวงจรเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (four phases of the learning cycle/ERGA) ประกอบด้วยขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) ขั้นสะท้อนกลับการรับรู้ (Reflecting) ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และท้าทายให้สมาชิกกลุ่มนำประสบการณ์ตรงที่ได้เรียนรู้ร่วมกันไปปฏิบัติในชีวิตจริง (สมร ทองดี และปราณี รามสูต 2545: 50)

3.2.5 ชุดการให้ข้อเสนอแนะ หมายถึง โปรแกรมให้ความรู้ ซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารข้อเท็จจริง คำแนะนำ และคำบอกเล่าที่ถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดและการเขียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 14 กิจกรรมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับข้อเสนอแนะได้รับความรู้และประโยชน์ในการเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเองให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ประเภทของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับการวิจัยในครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ เครื่องมือสำหรับวัดตัวแปร และเครื่องมือที่ใช้สำหรับการทดลอง รายละเอียดคือ

4.1.1 เครื่องมือสำหรับวัดตัวแปร แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

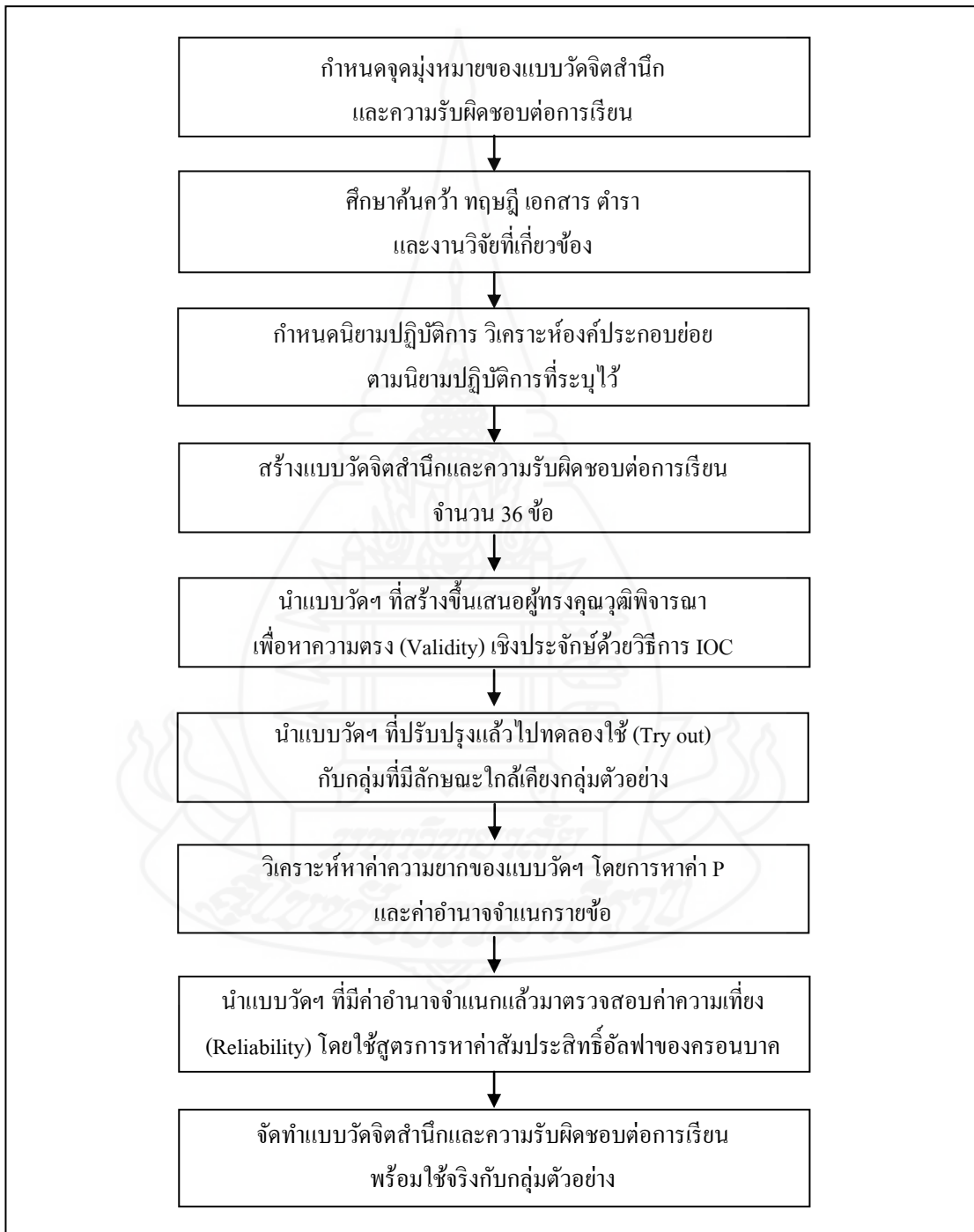
4.1.2 เครื่องมือที่ใช้สำหรับการทดลอง ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ประเภท คือชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน และชุดการให้ข้อเสนอแนะเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียน ดังนี้

1) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลองจำนวน 45 คน รวมทั้งสิ้น 14 กิจกรรม

2) ชุดการให้ข้อเสนอแนะ เป็นกิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคมสำหรับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ใช้กับนักเรียนกลุ่มควบคุมจำนวน 45 คน รวมทั้งสิ้น 14 กิจกรรม

4.2 วิธีการสร้างเครื่องมือวิจัย

4.2.1 เครื่องมือสำหรับวัดตัวแปร ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ที่เป็นเครื่องมือสำหรับวัดตัวแปร คือแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 3.2 ขั้นตอนการสร้างแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

จากภาพที่ 3.2 อธิบายขั้นตอนการสร้างเครื่องมือสำหรับวัดตัวแปรได้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมาย ของการสร้างแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

ขั้นที่ 2 ศึกษา ค้นคว้า ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนวิธีการสร้างและพัฒนาเครื่องมือจากวรรณกรรมที่เกี่ยวกับจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัด

ขั้นที่ 3 กำหนดนิยามปฏิบัติการ วิเคราะห์องค์ประกอบย่อยโดยแบ่งเป็น

3.1 จิตสำนึก ต่อการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

3.1.1 ความมีวินัยในการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ตนเองและผู้อื่น ได้แก่ 1) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของครู 2) สนใจและตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน 3) มีสมาธิจดจ่อกับการเรียน 4) วางแผนการเรียนล่วงหน้า 5) ใช้เวลาให้คุ้มค่ากับการเรียนในแต่ละวัน และ 6) อดทนและมุ่งมั่นกับสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อการเรียน

3.1.2 ความกระตือรือร้นในการเรียน หมายถึง ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เอาใจใส่และตั้งใจใฝ่รู้ใฝ่เรียน หาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับตนเองอยู่เสมอ ทำงานอย่างกระปรี้กระเปร่า ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ได้แก่ 1) ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายทันที 2) เมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียนรีบถามครู 3) ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองอยู่เสมอ 4) ยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่น 5) อาสาช่วยงานส่วนรวมเมื่อครูต้องการ และ 6) คำนึงถึงอนาคตการเรียนโดยไม่ดำเนินชีวิตไปวันวัน

3.1.3 ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน หมายถึง ลักษณะการกระทำที่แสดงออกถึงความพากเพียรพยายามด้านการเรียน ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ อย่างแน่วแน่ มีความพยายามที่จะทำงานทุกอย่างให้สำเร็จ ได้แก่ 1) ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อ 2) ทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน 3) ส่งงานหรือการบ้านได้ตามเวลาที่กำหนด 4) ทบทวนบทเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว 5) ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ครูสอน และ 6) กำหนดเป้าหมายในการเรียนไว้ชัดเจน

3.2 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

3.2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน หมายถึงการกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน

ได้แก่ 1) เข้าเรียนและเลิกเรียนตามเวลา 2) ตั้งใจเรียนไม่คุยหรือเล่นระหว่างที่ครูสอน 3) มีอุปกรณ์การเรียนครบ 4) จัดบันทึกเนื้อหาขณะที่ครูสอน 5) ไม่สร้างปัญหารบกวนเพื่อนร่วมห้อง และ 6) ไม่ทำกิจกรรมอื่นใดในชั่วโมงเรียน

3.2.2 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน ได้แก่ 1) มาถึงโรงเรียนทันเวลาที่กำหนด 2) เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม 3) ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต 4) หากขาดเรียนไปมีการติดตามงานหรือการบ้านจากเพื่อน 5) ให้ความร่วมมือการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย และ 6) เลือคบเพื่อนที่สนใจใฝ่เรียนรู้

3.2.3 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน ได้แก่ 1) แบ่งเวลาสำหรับการเรียนและงานบ้าน 2) ศึกษาบทเรียนล่วงหน้า 3) ทำการบ้านให้เสร็จด้วยตนเอง 4) เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบ 5) จัดตารางเรียนให้พร้อมทุกวัน และ 6) พักผ่อนให้เพียงพอและไม่นอนดึก

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ จำนวน 36 ข้อ ให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ วัตถุประสงค์การวิจัย และให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร มีรายละเอียดดังนี้

4.1 แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ มีทั้งหมด 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตัวนักเรียน จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วยคำถาม เพศ ชั้นเรียน และผลการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนในภาคเรียนที่ผ่านมา ส่วนตอนที่ 2 เป็นแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ จำนวน 36 ข้อคำถาม

4.2 แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ในตอนที่ 2 นั้น รายการวัดประกอบด้วยมาตรวัด 6 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ค่อนข้างมาก ค่อนข้างน้อย น้อย และน้อยที่สุด

4.3 ข้อความด้านบวก ให้คะแนน “มากที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน ถึง “น้อยที่สุด” เท่ากับ 1 คะแนน ข้อความด้านลบ ให้คะแนน “มากที่สุด” เท่ากับ 1 คะแนน ถึง “น้อยที่สุด” เท่ากับ 6 คะแนน

4.4 องค์ประกอบด้านจิตสำนึกต่อการเรียนรู้ มีข้อคำถามจำนวน 18 ข้อ เป็นข้อความด้านบวก 12 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1 3 5 6 9 10 11 13 14 16 17 18 และเป็นข้อความด้านลบ 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 2 4 7 8 12 15

4.5 องค์ประกอบด้านความรับผิดชอบต่อการเรียน มีข้อคำถามจำนวน 18 ข้อ เป็นข้อความด้านบวก 12 ข้อ ได้แก่ ข้อ 19 22 23 25 26 28 30 31 32 33 34 34 และเป็นข้อความด้านลบ 6 ข้อ ได้แก่ ข้อ 20 21 24 27 29 36

4.6 รวมคะแนนทั้งหมด 216 คะแนน ถ้านักเรียนได้คะแนนตั้งแต่ 1-108 คะแนน แสดงว่านักเรียนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนต่ำ และถ้านักเรียนได้คะแนนตั้งแต่ 109-216 คะแนน แสดงว่านักเรียนมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

ขั้นที่ 5 หาค่าความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนที่สร้างขึ้น ด้วยวิธีการ IOC (Item-Objective Congruence Index) โดยผู้วิจัยนำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านพิจารณาความเหมาะสมของเนื้อหาที่ต้องการวัดสอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการของตัวแปร ความเหมาะสมด้านภาษาและลักษณะข้อคำถาม ซึ่งสามารถหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.95 จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน

ขั้นที่ 6 ผู้วิจัยนำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน

ขั้นที่ 7 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้ (Try out) มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อวิเคราะห์หาค่าความยากโดยการหาค่า P และค่าอำนาจจำแนกรายข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.42 - 0.77

ขั้นที่ 8 การหาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยนำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนที่ผ่านการหาค่าอำนาจจำแนกได้ตามเกณฑ์ไปหาความเที่ยง โดยการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970 อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด 2545: 104) ซึ่งได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99

ขั้นที่ 9 นำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนที่หาค่าอำนาจจำแนกและค่าความเที่ยงตามเกณฑ์ที่กำหนดแล้วจำนวน 36 ข้อไปใช้ในการวิจัย

ตัวอย่าง แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านข้อความแต่ละข้อ แล้วทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ และเติม
คำใน ให้ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวนักเรียน

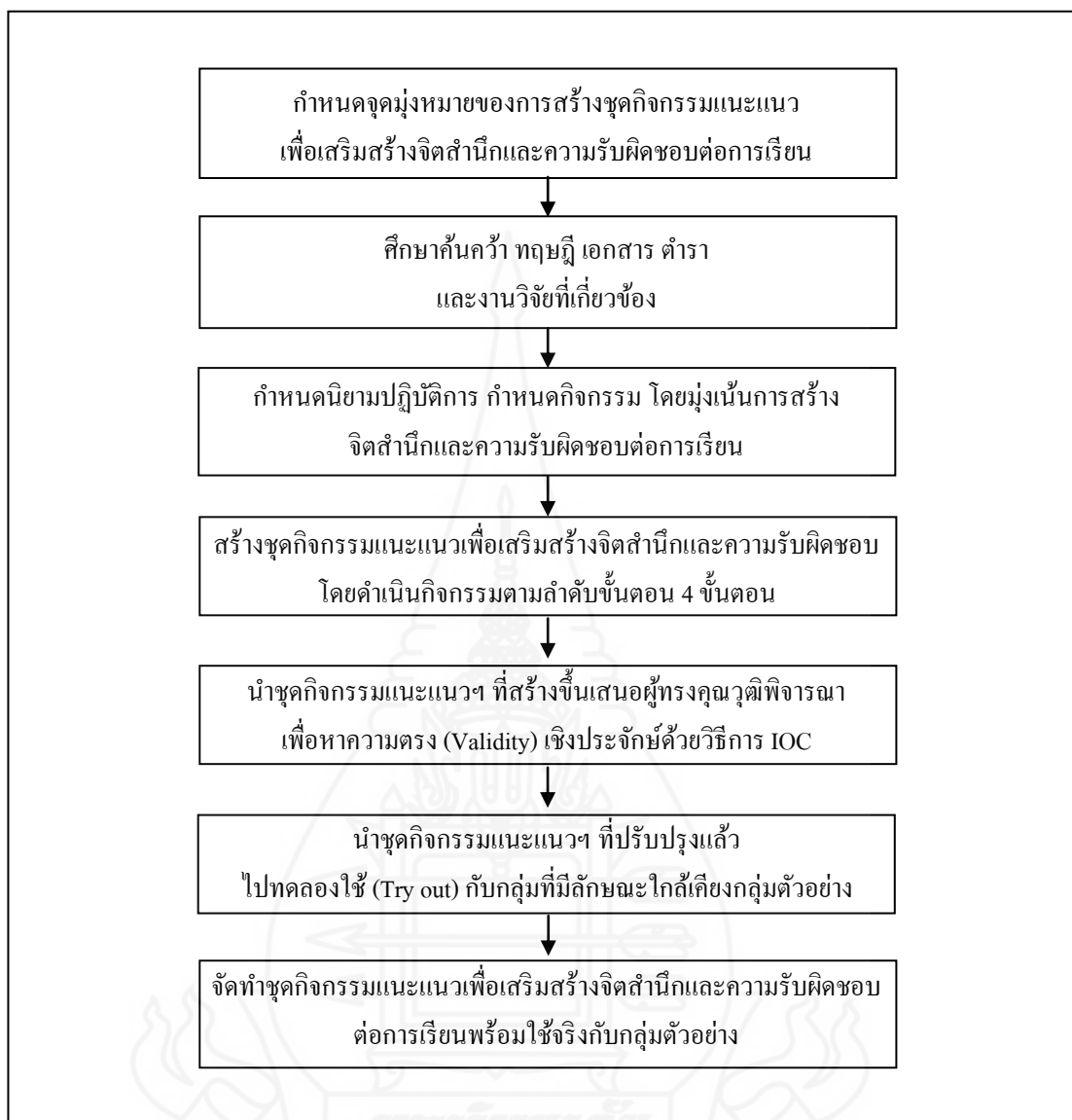
1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. นักเรียนชั้น
3. ผลการเรียนเฉลี่ยภาคเรียนที่ผ่านมา

ตอนที่ 2 แบบสอบถาม “สิ่งที่ข้าพเจ้าทำ”

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของนักเรียน
มากที่สุดเพียงระดับเดียว และโปรดทำให้ครบทุกข้อ

ข้อที่	ข้อความ	ระดับสภาพความเป็นจริงที่นักเรียนปฏิบัติ					
		มากที่สุด	มาก	ค่อนข้าง มาก	ค่อนข้าง น้อย	น้อย	น้อย ที่สุด
1.	ข้าพเจ้าเชื่อฟังสิ่งที่ครูสอนและ ปฏิบัติตามคำแนะนำเสมอ						
2.	การตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอนเป็นเรื่อง ยากเพราะข้าพเจ้าไม่สนใจ						

4.2.2 เครื่องมือที่ใช้สำหรับการทดลองกับกลุ่มทดลอง “ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ
เสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน” ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่เป็นเครื่องมือในการทดลอง คือชุดกิจกรรมแนะแนวฯ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 3.3 ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึก และความรับผิดชอบต่อการเรียน

จากภาพที่ 3.3 อธิบายขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้าง จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนได้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมาย ของการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อ เสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

ขั้นที่ 2 ศึกษา ค้นคว้า ทฤษฎี เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวฯ

ขั้นที่ 3 กำหนดนิยามปฏิบัติการ กำหนดกิจกรรมแนะแนว โดยมุ่งเน้นเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน วิเคราะห์องค์ประกอบย่อยโดยแบ่งเป็น

3.1 จิตสำนึก ต่อการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

3.1.1 ความมีวินัยในการเรียน หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งจะต้องเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงามแก่ตนเองและผู้อื่น ได้แก่ 1) เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของครู 2) สนใจและตั้งใจฟังสิ่งที่ครูสอน 3) มีสมาธิจดจ่อกับการเรียน 4) วางแผนการเรียนล่วงหน้า 5) ใช้เวลาให้คุ้มค่ากับการเรียนในแต่ละวัน และ 6) อดทนและมุ่งมั่นกับสิ่งที่เป้าหมายต่อการเรียน

3.1.2 ความกระตือรือร้นในการเรียน หมายถึง ความสนใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ เอาใจใส่และตั้งใจใฝ่เรียน หากความรู้เพิ่มเติมเพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับตนเองอยู่เสมอ ทำงานอย่างกระปรี้กระเปร่า ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง ได้แก่ 1) ตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายทันที 2) เมื่อมีข้อสงสัยในบทเรียนรีบถามครู 3) ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนอยู่เสมอ 4) ยอมรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้อื่น 5) อาสาช่วยงานส่วนรวมเมื่อครูต้องการ และ 6) ดำเนินถึงอนาคตการเรียนโดยไม่ดำเนินชีวิตไปวันวัน

3.1.3 ความขยันหมั่นเพียรในการเรียน หมายถึง ลักษณะการกระทำที่แสดงออกถึงความพากเพียรพยายามด้านการเรียน ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างแน่วแน่ มีความพยายามที่จะทำงานทุกอย่างให้สำเร็จ ได้แก่ 1) ทำงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่ย่อท้อ 2) ทำงานได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเวลานาน 3) ส่งงานหรือการบ้านได้ตามเวลาที่กำหนด 4) ทบทวนบทเรียนหลังจากที่เรียนแล้ว 5) ค้นคว้าเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่ครูสอน และ 6) กำหนดเป้าหมายในการเรียนไว้ชัดเจน

3.2 ความรับผิดชอบ ต่อตนเองด้านการเรียนของนักเรียนมีองค์ประกอบย่อยดังนี้

3.2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน หมายถึงการกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนในชั้นเรียน ได้แก่ 1) เข้าเรียนและเลิกเรียนตามเวลา 2) ตั้งใจเรียนไม่คุยหรือเล่นระหว่างที่ครูสอน 3) มีอุปกรณ์การเรียนครบ 4) จัดบันทึกเนื้อหาขณะที่ครูสอน 5) ไม่สร้างปัญหารบกวนเพื่อนร่วมห้อง และ 6) ไม่ทำกิจกรรมอื่นใดในชั่วโมงเรียน

3.2.2 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนนอกชั้นเรียน ได้แก่ 1) มาถึงโรงเรียนทันเวลาที่กำหนด 2) เข้าห้องสมุดเพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม 3) ศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต 4) หากขาดเรียนไปมีการติดตามงานหรือการบ้านจากเพื่อน 5) ให้ความร่วมมือการทำงานกลุ่มที่ได้รับมอบหมาย และ 6) เลือกคบเพื่อนที่สนใจใฝ่เรียนรู้

3.2.3 ความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน หมายถึง การกระทำของบุคคลที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อตนเองด้านการเรียนที่บ้าน ได้แก่ 1) แบ่งเวลาสำหรับการเรียนและงานบ้าน 2) ศึกษาบทเรียนล่วงหน้า 3) ทำการบ้านให้เสร็จด้วยตนเอง 4) เตรียมอุปกรณ์การเรียนให้ครบ 5) จัดตารางเรียนให้พร้อมทุกวัน และ 6) พักผ่อนให้เพียงพอและไม่นอนดึก

ขั้นที่ 4 ผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน โดยดำเนินการตามกิจกรรม 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2) ขั้นสะท้อนกลับการเรียนรู้ 3) ขั้นสรุปสาระสู่ชีวิต และ 4) ขั้นคิดและนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ วัตถุประสงค์การวิจัย และให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ชุดกิจกรรมแนะแนวฯ ที่สร้างขึ้นมุ่งเน้นพัฒนาจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนวรวม 14 กิจกรรม ในแต่ละกิจกรรมใช้หลักการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ วิธีการจัดกิจกรรมใช้แนวคิดจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) ที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (experiencing learning) และการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (group process learning) ซึ่งการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นั้นมีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมที่จะกระตุ้นความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยวงจรเรียนรู้ 4 ขั้นตอน (four phases of the learning cycle/ERGA) ประกอบด้วย

4.1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Experiencing) จัดให้ผู้รับบริการหรือนักเรียนได้พูดคุยสนทนา แสดงความคิดเห็น การซักถาม การเล่นเกม การทำกิจกรรมร่วมกัน การเล่าประสบการณ์ และการอ่านสถานการณ์ต่าง ๆ

4.2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ (Reflecting) จัดให้ผู้รับบริการหรือนักเรียนได้แสดงความคิดเห็น บอกความรู้สึก การพิจารณาหาประโยชน์และข้อคิดที่ได้จากการเล่นเกม แล้วนำไปใช้ในการวิเคราะห์หาคำตอบจากใบงาน การพิจารณาหาแนวทางในการแก้ปัญหา และการทำกิจกรรมตามใบงาน

4.3 สรุปสาระสู่ชีวิต (Generalizing) จัดให้ผู้รับบริการหรือนักเรียน ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยการค้นคว้าหาความรู้ การสรุปสาระสำคัญของกิจกรรม การฝึกการ อภิปรายการวิเคราะห์หาข้อดีและข้อเสียของการแก้ปัญหา การดูวิดีโอทัศน์ และการสะท้อนกลับ การ รับรู้

4.4 คิดและนำไปปฏิบัติ (Applying) จัดให้ผู้รับบริการหรือนักเรียน คิดหาแนวทางในการประยุกต์ความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวัน การแสดงบทบาทสมมติ และ การนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติจริงและมีการสรุปผลและประเมินผล (Summary and Evaluation) โดยจัดให้ผู้รับบริการหรือนักเรียนได้อภิปรายและสรุปความรู้ร่วมกัน การแจกใบความรู้ให้นักเรียน กลับไปอ่าน เพื่อทบทวนความรู้ และฟังการสรุปสาระสำคัญของกิจกรรมจากครูผู้สอนแผนการจัด กิจกรรมแนะแนวแต่ละกิจกรรมของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความ รับผิดชอบต่อการเรียน ประกอบด้วยหัวข้อย่อยคือ 1) ชื่อกิจกรรม 2) ระยะเวลาที่ใช้ 3) ระดับ/วัย ของผู้เข้าร่วมกิจกรรม 4) ขนาดของกลุ่ม 5) แนวคิด 6) วัตถุประสงค์ 7) เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อ กิจกรรม 8) การดำเนินกิจกรรม (ขั้นที่ 1 และเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้ ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต และขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ) 9) สรุปผล และ 10) การประเมินผล แต่ละกิจกรรมใช้เทคนิค / วิธีการที่หลากหลาย เช่น การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การศึกษา กรณีตัวอย่าง และการฝึกพฤติกรรม เป็นต้น อีกทั้งยังมีเครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม ประกอบการจัดกิจกรรม เช่น แผนภูมิเพลง ใบความรู้ รูปภาพ วิดีทัศน์ เครื่องเล่นซีดี คอมพิวเตอร์ แผ่นซีดีและวัสดุอื่นๆ ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดกิจกรรม

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบ ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ทั้งหมด 14 กิจกรรม ใช้เวลาในการทำ กิจกรรมแต่ละครั้ง 60 นาที กิจกรรมแนะแนวจำนวน 14 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) “เปิดโลกใหม่... เปิดใจตัวเอง” 2) “เรียนดี...เพราะมีสมาธิ” 3) “วางแผนล่วงหน้า...ก้าวหน้าการเรียน” 4) “เวลา...และ การบริหารเวลา” “ชีวิตเรา...เราเลือกได้” 5) “อยากเรียนดี ต้องมีแผน” 6) “ชีวิตเรา...เราเลือกได้” 7) “ขยันเรียน...เพียรศึกษา” 8) “สร้างสรรค์...ในชั้นเรียน 1” 9) “สร้างสรรค์...ในชั้นเรียน 2” 10) “สร้างสรรค์...นอกชั้นเรียน 1” 11) “สร้างสรรค์...นอกชั้นเรียน 2” 12) “สร้างสรรค์...ที่บ้าน 1” 13) “สร้างสรรค์...ที่บ้าน 2” และ 14) “สร้างสรรค์...การเรียน”

ขั้นที่ 5 ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและ ความรับผิดชอบต่อการเรียนที่สร้างขึ้นไปหาค่าความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดย เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านพิจารณาความสอดคล้องระหว่างนิยามปฏิบัติการ จุดประสงค์ ครอบคลุม เนื้อหา และขั้นการดำเนินกิจกรรม 4 ขั้นตอน ซึ่งได้ค่า IOC เท่ากับ 0.97 จากนั้นผู้วิจัยปรับปรุง

แก้ไขชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ให้เหมาะสมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน

ขั้นที่ 6 ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 45 คน ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาข้อบกพร่องของกิจกรรม และความชัดเจนในการดำเนินกิจกรรม อุปกรณ์ และเวลาที่ใช้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

ขั้นที่ 7 นำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนที่ได้ปรับปรุงแล้วจำนวน 14 กิจกรรมไปใช้ในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลองจำนวน 45 คน

ตัวอย่าง กิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพรตพิทยพยัต เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

กิจกรรมแนะแนว

เพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

กิจกรรมที่ 1

ชื่อกิจกรรม ปฐมนิเทศ “เปิดโลกใหม่...เปิดใจตัวเอง”

ระยะเวลา 60 นาที

ระดับ/วัยของผู้เข้าร่วมกิจกรรม มัธยมศึกษาปีที่ 1 / วัยรุ่นตอนต้น

ขนาดของกลุ่ม 40-45 คน

แนวคิด การปฐมนิเทศเป็นการทำความเข้าใจระหว่างครูกับนักเรียน และสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรม สร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม ทำให้นักเรียนได้เข้าใจความหมาย ความสำคัญเรื่องจิตสำนึกและความรับผิดชอบ รวมทั้งเพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งต่อไปจนครบทุกกิจกรรมให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปด้วยดีบรรลุตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความคุ้นเคย เป็นกันเอง และสร้างบรรยากาศที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรม
2. เพื่อให้นักเรียนทราบจุดมุ่งหมาย ระเบียบ และวิธีการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว
3. เพื่อให้นักเรียนได้มีพื้นฐานความรู้และความเข้าใจตรงกัน ในเรื่องจิตสำนึกและการรับผิดชอบต่อตนเอง นำไปสู่การดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป

เครื่องมือ / อุปกรณ์ / สื่อกิจกรรม

1. ใบงาน “เปิดใจตัวเอง”
2. สลากตัวอักษร “K” “N” “O” และ “W”
3. ใบงาน “เปิดโลกใหม่”
4. ตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว”

การดำเนินกิจกรรม

ขั้นที่ 1 แลกเปลี่ยนประสบการณ์

1.1 ครูแนะนำตัวสร้างสัมพันธภาพกับนักเรียน สนทนาเกี่ยวกับการทำกิจกรรมและแนวทางการปฏิบัติตนในการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน แจ้งให้นักเรียนเข้าใจและให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมให้ครบทั้ง 14 ครั้งต่อเนื่อง และต้องปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำกิจกรรม

1.2 เริ่มกิจกรรมโดยครูแจกใบงาน “เปิดใจตัวเอง” ให้นักเรียนทุกคนเขียนข้อมูลของตัวเองลงในใบงาน กำหนดเวลาให้ 10 นาที จากนั้นนักเรียนแต่ละคนแนะนำตัวให้เพื่อน ๆ รู้จัก ครูชมเชยนักเรียนที่กล้าแสดงออก

1.3 ให้นักเรียนแต่ละคนจับสลากอักษรภาษาอังกฤษตัว “K” “N” “O” “W” คนละ 1 ตัวอักษร แล้วตามหาเพื่อนที่มีตัวอักษรเหมือนกันแล้วรวมเป็นกลุ่มเดียวกัน ได้เป็น 4 กลุ่มตัวแทนนักเรียนแต่ละกลุ่มอาสาตัวอักษรมาเรียงต่อกันเป็นคำว่า “K N O W” ให้นักเรียนร่วมกันอ่านและบอกความหมาย ครูชมเชยให้กำลังใจนักเรียน

1.4 ครูให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน แล้วเชื่อมเข้าสู่กิจกรรมหลัก โดยมอบหมายให้แต่ละกลุ่มร่วมกันทำกิจกรรมที่ 1 เรื่อง “จิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน” พร้อมแจกใบงาน “เปิดโลกใหม่” กำหนดเวลา 15 นาที

1.5 นักเรียนตัวแทนกลุ่มทั้ง 4 กลุ่ม รายงานความหมาย ประโยชน์ และลักษณะของผู้ที่มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ครูและเพื่อนแสดงความคิดเห็น

ขั้นที่ 2 สะท้อนกลับการเรียนรู้

2.1 ครูให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าได้ประโยชน์อะไรบ้างจากการทำกิจกรรม “เปิดโลกใหม่” จากนั้นครูอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับความหมาย ประโยชน์ ลักษณะของผู้มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ข้อดีของการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน ข้อเสียของการไม่มีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน

ขั้นที่ 3 สรุปสาระสู่ชีวิต

3.1 ครูสรุปสาระสำคัญของกิจกรรมครั้งนี้ แล้วให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น โดยถามคำถามว่า 1) นักเรียนเคยเล่นกิจกรรมนี้มาก่อนหรือไม่ 2) ในขณะร่วมกิจกรรมมีปัญหาอะไรหรือไม่ แล้วนักเรียนมีวิธีแก้ไขอย่างไร 3) นักเรียนได้ข้อคิดอะไรบ้างจากการร่วมกิจกรรม 4) การสร้างความคุ้นเคยและมนุษย์สัมพันธ์มีความจำเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 4 คิดและนำไปปฏิบัติ

4.1 ครูถามนักเรียนว่า จากการร่วมกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนครั้งนี้ นักเรียนได้ประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

สรุปผล

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปความเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เคารพกฎกติกาเพื่อเป็นพื้นฐานในการทำกิจกรรมร่วมกันให้เป็นไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ และเพื่อประโยชน์ในการปรับตัวให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข
2. ครูแจกตาราง “กำหนดการในการทำกิจกรรมแนะแนว” ให้นักเรียนนำไปอ่าน เพื่อให้ นักเรียนมีความเข้าใจตรงกัน แล้วนำมาสรุปและอภิปรายร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมครั้งต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็น ซักถาม การตอบคำถาม
2. สังเกตการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม และการแสดงพฤติกรรมตามที่กำหนด
3. การนำเสนอผลงานของกลุ่ม

4.2.3 เครื่องมือที่ใช้สำหรับการทดลองกับกลุ่มควบคุม คือ “ชุดข้อสนทนา”

นอกจากชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนแล้ว ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้สร้างชุดข้อสนทนา ซึ่งเป็นกิจกรรมแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม สำหรับนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น ใช้นักเรียนกลุ่มควบคุม จำนวน 14 กิจกรรม รูปแบบของกิจกรรมในชุดการให้ข้อสนทนา ประกอบด้วย 1) ชื่อกิจกรรม 2) วัตถุประสงค์ 3) ระยะเวลาที่ใช้ 4) สื่อและอุปกรณ์ 5) วิธีดำเนินการ 6) การประเมินผล

ชุดข้อสนทนาที่นำมาใช้กับนักเรียนกลุ่มควบคุมนี้ ใช้เวลาทำกิจกรรมครั้งละ 60 นาที 14 กิจกรรมนั้น ประกอบด้วย 1) ปฐมนิเทศ “เพื่อนกัน” 2) “เวลา มีคุณค่า” 3) “การใช้เวลา

ว่างให้เป็นประโยชน์” 4) “คุณค่าของสาระการเรียนรู้” 5) “การประเมินตนเอง” 6) “ตั้งใจ พัฒนา” 7) “ขยัน ก้าวหน้า” 8) “เรียนดี มีความรับผิดชอบ” 9) “การเตรียมตัวสอบ” 10) “การใช้ห้องสมุด” 11) “เพื่อนดีที่ควรคบ” 12) “การครองตน” 13) “ค้นหาตนเอง” 14) ปัจฉิมนิเทศ “สาระสู่ชีวิต”

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการตามลำดับก่อนการทดลอง ระหว่างการทดลอง และหลังการทดลองดังนี้

5.1 ก่อนการทดลอง

ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มคือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ มีจำนวน 36 ข้อ โดยวัดองค์ประกอบย่อยจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อของนักเรียน 6 ด้าน ตามนิยามปฏิบัติการของตัวแปร ลักษณะของข้อคำถามมีทั้งข้อความทางบวกและข้อความทางลบ

5.2 ระหว่างการทดลอง

ดำเนินการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อเรียนกับกลุ่มทดลอง เป็นเวลา 14 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที ส่วนกลุ่มควบคุมดำเนินการโดยใช้ชุดการให้ข้อสนเทศ เป็นเวลา 14 ครั้ง ครั้งละ 60 นาที เช่นเดียวกัน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมของทั้งสองกลุ่มเป็นไปในวันและเวลาเดียวกัน ในห้องที่มีขนาด สภาพแวดล้อมและบรรยากาศใกล้เคียงกัน อีกทั้งมีการสุ่มโดยการจับสลากเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมสลับกันทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมในปริมาณใกล้เคียงกัน

5.3 หลังการทดลอง

5.3.1 เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยได้ให้กลุ่มตัวอย่างทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมทำ “แบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้” อีกครั้งหนึ่ง เป็นการทำ Posttest โดยใช้แบบวัดฯ เดียวกันกับที่ให้นักเรียนทำก่อนการทดลอง (Pretest) จากนั้นนำแบบวัดฯ มาตรวจนับคะแนน เก็บคะแนนไว้เป็นคะแนนหลังการทดลอง แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้อภิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

5.3.2 ภายหลังจากทดลองเสร็จสิ้นเป็นระยะเวลา 1 เดือน ผู้วิจัยได้ให้นักเรียนกลุ่มทดลองทำแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้อีกครั้ง เพื่อนำผลคะแนนที่ได้ไปเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ก่อนการทดลองกับระยะติดตามผล

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ และสถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1.1 วิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

6.1.2 วิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม

6.2 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

6.2.1 สถิติพื้นฐาน เป็นสถิติที่ใช้เพื่อการวิเคราะห์ลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

1) การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) (ชูศรี วงศ์รัตน์ 2541: 40)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{n}$$

เมื่อ	$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนน
	n	แทน	จำนวนคน

2) การหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้สูตรดังนี้ (ชานินทร์ ศิลป์จารุ 2551: 163)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
	X	แทน	คะแนนแต่ละตัวในกลุ่มข้อมูล
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

6.2.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ประกอบด้วย ค่าความตรงเชิงเนื้อหา ใช้สูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง (IOC) ค่าความเที่ยง ใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา และค่าอำนาจจำแนก แบบ t-test 25% กลุ่มสูง-กลุ่มต่ำ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้สูตรดัชนีค่าความสอดคล้อง IOC (Item-Objective Congruence Index)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
กับเนื้อหาหรือระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์
 $\sum R$ แทน ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าดัชนีความสอดคล้องที่ยอมรับได้ ต้องมีค่าตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด 2545: 61 - 67) โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

+ 1 หมายความว่า มั่นใจว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้อง
0 หมายความว่า ไม่มั่นใจว่าแบบสอบถามมีความสอดคล้อง
- 1 หมายความว่า มั่นใจว่าแบบสอบถามไม่มีความสอดคล้อง

2) การหาค่าความเที่ยง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1970 อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด 2545: 104)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_x^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
k แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 S_i^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ
 S_x^2 แทน ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งฉบับ

เกณฑ์การแปลความหมาย เครื่องมือวัดค่าที่พอจะยอมรับได้ควรมีค่าความเที่ยงไม่น้อยกว่า 0.70 (บุญชม ศรีสะอาด 2545: 104)

3) การหาค่าอำนาจจำแนก ของแบบวัดจิตสำนึกและความรับผิดชอบต่อการเรียน วิธีการคำนวณจะใช้สูตรของ วิทนีย์ และซาเบอร์ส (Whithney and Sabers, 1970 อ้างถึงใน กังวล เทียนกัณฑ์เทศน์ 2540: 152) ดังนี้

$$r = \frac{S_u - S_L}{N_H (X_{\max} - X_{\min})}$$

เมื่อ r แทน ดัชนีค่าอำนาจจำแนก

S_u แทน ผลรวมของคะแนนกลุ่มสูง

S_L แทน ผลรวมของคะแนนกลุ่มต่ำ

N_H แทน จำนวนผู้ถูกทดสอบเข้าสอบในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำ

$X_{\max}$ แทน คะแนนที่ผู้ถูกทดสอบทำได้สูงสุด

$X_{\min}$ แทน คะแนนที่ผู้ถูกทดสอบทำได้ต่ำสุด

เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าอำนาจจำแนก ดังตารางที่ 3.2 (รังสรรค์ มณีเล็ก และคณะ 2546)

ตารางที่ 3.2 เกณฑ์การแปลความหมายค่าอำนาจจำแนก

ค่าอำนาจจำแนก	ความหมาย
1.00	จำแนกดีเลิศ
0.80 - 0.99	จำแนกดีมาก
0.60 - 0.79	จำแนกดี
0.40 - 0.59	จำแนกได้ปานกลาง
0.20 - 0.39	จำแนกได้บ้าง
0.00 - 0.19	จำแนกไม่ค่อยได้

ดังนั้น ในการคัดเลือกข้อสอบไว้ใช้ควรคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงๆ มีเกณฑ์การพิจารณาแก้ไขปรับปรุงดังนี้

ตารางที่ 3.3 เกณฑ์การพิจารณาแก้ไขปรับปรุงค่าอำนาจจำแนก

ค่าอำนาจจำแนก	ความหมาย
0.40 ขึ้นไป	เป็นข้อสอบที่แยกคนได้ สามารถนำไปใช้ครั้งต่อไปได้
0.30 - 0.39	เป็นข้อสอบที่แยกคนได้ปานกลาง ควรแก้ไขปรับปรุง ถ้ามีโอกาส
0.20 - 0.29	เป็นข้อสอบที่แยกคนได้บ้าง ควรแก้ไขปรับปรุงก่อนนำไปใช้
ต่ำกว่า 0.19	เป็นข้อสอบที่แยกคนไม่ค่อยได้ ควรคัดออกไป แต่ถ้า คิดว่าเป็นข้อสอบที่น่าจะนำไปใช้ ก็อาจพิจารณาแก้ไขปรับปรุงตัวเลือกให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

6.2.3 สถิติที่ใช้ทดสอบความแปรปรวนพหุคูณ (Multivariate Analysis of Variance: MANOVA) เปรียบเทียบคะแนนจิตสำนึกและความรับผิดชอบของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม สูตรในการวิเคราะห์มีดังนี้ (สมบัติ พ้ายเรือคำ 2553: 162-164)

$$F = \frac{1 - \frac{\wedge^1}{s}}{\frac{\wedge^1}{s}} \cdot \frac{ms - v}{t(k-1)}$$

$$\wedge = \frac{|w|}{|T|}$$

$$m = \frac{2N - t - k - 2}{2}$$

$$S = \sqrt{\frac{t^2(k-1)^2 - 4}{t^2 + (k-1)^2 - 5}}$$

$$v = \frac{t - (k-1) - 2}{2}$$

เมื่อ	F	แทน	ความแปรปรวนพหุคูณ
	N	แทน	จำนวนสมาชิกทั้งหมด
	k	แทน	จำนวนกลุ่มทดลอง
	t	แทน	จำนวนตัวแปรตาม
	W	แทน	Determinant ของเมทริกซ์ของผลรวมของกำลังและผลรวมของผลคูณภายในกลุ่ม
	T	แทน	Determinant ของเมทริกซ์ของผลรวมของกำลังและผลรวมของผลคูณของทั้งหมด

กรณีที่มี 2 กลุ่ม

$$W = \begin{bmatrix} SS_{w1} & SP_{12} \\ SP_{21} & SS_{w2} \end{bmatrix}$$

$$T = \begin{bmatrix} SS_{t1} & SP_{t12} \\ SP_{t21} & SS_{t2} \end{bmatrix}$$

SS_w แทน ความแปรปรวนภายใน

SP แทน ความแปรปรวนร่วม

SS_t แทน ความแปรปรวนรวม

SP_t แทน ความแปรปรวนร่วมรวม